

26.5.2005

528/2/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

TYÖNTEKIJÄIN ELÄKELAIN MUKAISEN VALITUKSEN SIIRTÄMINEN MUUTOKSENHAKUASTEEN KÄSITELTÄVÄKSI

1

ASIAN VIREILLETULO

A pyysi 10.11.2003 päivätyssä kirjeessään (kantelu dnro 2559/4/03) oikeusasiamiestä tutkimaan sisarensa B:n eläkeasian käsittelyä. Hän kertoi sisarensa sairauksista ja ihmetteli, että viranomaiset olivat kehottaneet hänen sisartaan ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi huolimatta siitä, että tämä oli kirjoitettu työkyvyttömäksi.

Käsitykseni mukaan Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola (jäljempänä myös Tapiola) oli kuitenkin ratkaissut B:n eläkeasian harkintavaltansa puitteissa. Hänen asiansa oli lisäksi jälleen vireillä Tapiolassa. Annoin ratkaisuni asiassa 26.2.2004.

Asian tutkinnan yhteydessä ilmeni kuitenkin, että Tapiola oli B:n laatiman valituksen käsittelyssä laiminlyönyt noudattaa työntekijäin eläkelain 21 a §:ssä säädettyjä määräaikoja, joiden kuluessa eläkelaitoksen on siirrettävä valituskirjelmä ja lausuntonsa muutoksenhakuelimelle. Kun lisäksi ilmeni, että määräajan ylittyminen vaikutti ulottuvan laajemmalle kuin vain B:n tapaukseen, otin asian omana aloitteena tutkittavakseni.

- - -

3

RATKAISU

Katson Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan menetelleen lainvastaisesti siinä, että se on vastoin työntekijäin eläkelain 21 a §:ää siirtänyt B:n sille 26.11.2003 saapuneen valituksen käsiteltäväksi eläkelautakuntaan vasta 4.3.2004.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Lainsäädäntö

Työntekijäin eläkelain 21 a §:n 3 momentin mukaan eläkelaitoksen on, jos se ei

voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä, 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa eläkelautakunnalle. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Lainkohdan 4 momentin mukaan edellä tarkoitettu määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen harkkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

3.2

B:n valituksen käsittely

Tapiola hylkäsi B:n eläkehakemuksen 30.10.2003 antamallaan ja B:lle 31.10.2003 postittamallaan päätöksellä. Valitusaika päätökseen päättyi, määräajan viimeisen päivän ollessa sunnuntai, maanantaina 8.12.2003.

Tapiolan mukaan B haki päätökseen muutosta määräajassa. Valituskirjelmässään hän oli ilmoittanut toimittavansa valitukseensa lisäselvitystä, joka saapui Tapiolaan 12.1.2004. Tapiola siirsi valituksen eläkelautakunnalle 4.3.2004.

3.3

Tapiolan selvitys

Tapiolan mukaan B:n valituksen käsittelyn syynä on ollut valitusten ruuhkautuminen, mikä on puolestaan johtunut valitusten määrän kasvusta, henkilökunnan yllättävistä pitkäaikaisista sairaustapauksista sekä kyseiseen ajanjaksoon osuneista joulunpyhistä. Lisäksi Tapiolan mukaan B:n valitukseen saapuneiden lisäselvitysten huolellinen tutkiminen on lisännyt käsittelyaikaa. Tapiolan mukaan valittajan oikeusturvan kannalta on tärkeää käsitellä valitus perusteellisesti jo eläkelaitoksessa ottaen huomioon itseoikaisumahdollisuus.

Tapiolan mukaan edellä mainitut syyt ja joskus valitusasian laaja-alaisuus ovat voineet aiheuttaa tilapäisiä ongelmia noudattaa valitusten siirron määräaikoja. Eläkelaitoksen mukaan 60 päivän noudattamista lisäselvitystapauksissa ei voida aina pitää edes tarkoituksenmukaisena. Valituksen lähettäminen muutoksenhakuasteeseen ilman valittajan lupaamia lisäselvityksiä viivästyttää valitusasian käsittelyä lisävastinepyyntöjen vuoksi.

3.4

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto selvityksineen

Sosiaali- ja terveysministeriö hankki asiaan selvitykset muun muassa Eläketurvakeskukselta, eläkelautakunnalta ja Työeläkevakuuttajat TELAlta. Ne pitivät valitusten siirrolle asetettuja määräaikoja tarpeellisina valittajien oikeusturvan kannalta ja korostivat myös määräaikojen noudattamisen merkityksen tärkeyttä. Toisaalta ne pitivät kuitenkin tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna määräaikojen ylittymisen joissakin tapauksissa.

TELAn näkemyksen mukaan määräajoista voidaan joustaa muutama päivä, jotta eläkelaitos voisi antaa asiasta muutoksenhakuelimelle kerralla täydellisen ja järkevän lausunnon.

Eläkelautakunnan mukaan määräaikojen ylittyminen voidaan hyväksyä eräissä tapauksissa silloin, kun asiaan on hankittava lisäselvitystä tai valittaja on itse ilmoittanut toimittavansa lisäselvitystä. Jos eläkelaitos siirtäisi valituksen tällaisessa tapauksessa ilman odotettavissa olevaa lisäselvitystä, jäisi asia eläkelautakunnan mukaan joka tapauksessa odottamaan eläkelautakunnassa lisäselvitystä. Lisäksi eläkelautakunnan tulisi kuulla eläkelaitosta lisäselvityksen johdosta, jolloin se saattaisi joutua lähettämään asiakirjatkin takaisin eläkelaitokselle. Eläkelautakunnan mukaan sen käsittelyn joutuisuuden kannalta olisikin suotavaa, että eläkelaitos toimittaisi valituksen, asiakirjat ja lausuntonsa vasta sen jälkeen, kun asiassa on kaikki tarvittava selvitys. Eläkelautakunta toteaa myös, että sen jälkeen kun valitus on määräaikojen noudattamisen vuoksi siirretty eläkelautakunnalle, ei eläkelaitos voi enää itse oikaista päätöstään, mikä ei ole valittajankaan edun mukaista. Eläkelautakunta toteaa lausunnossaan myös, että sen valmisteluosasto, joka kuului Eläketurvakeskukseen 31.12.2002 saakka, piti tilastoa valitusten siirroista vuoden 2001 loppuun saakka. Määräaikoja ylitettiin valmistelluista asioista enimmillään kolmessa prosentissa.

Eläketurvakeskuksen mukaan järjestelmä on toiminut valitusten siirtojen suhteen hyvin. Sen mukaan määräaikojen ylittyminen parilla päivällä voi jossakin yksittäisessä tapauksessa olla perusteltua valitusasian käsittelyn kokonaisuuden kannalta. Eläkelaitoksen tulisi kuitenkin näissä tapauksissa ilmoittaa sekä valittajalle että muutoksenhakuelimeen siirron viivästyttämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan edellä kerrotut selvitysten antajat pitävät nyt puheena olevia määräaikoja ehdottomina. Ministeriön mukaan näin ymmärrettyinä lainsäädäntö korostaa toimeentuloasioissa tärkeänä pidettävää nopeutta. Ministeriö viittaa kuitenkin eläkejärjestelmälle perustuslain tavoitteiden mukaisesti kehitettyihin hyvän hallinnon vaatimuksiin. Ministeriön mukaan vuoden 2004 alusta voimaan tulleen viimeisen eläkelaitoksen periaatteen valmistelun yhteydessä keskusteltiin myös valituksen siirrolle asetetun määräajan tarkoituksenmukaisuudesta. Kun samaan aikaan oli vireillä toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdottaman lain valmistelu, ei määräaikoihin puututtu viimeisen laitoksen periaatteen yhteydessä.

Ministeriön mukaan laissa säädetyistä 60 päivän määräajasta ei lain sanamuodon mukaan voida poiketa. Tämä voi ministeriön näkemyksen mukaan olla yksittäistapauksessa kohtuutonta. Se viittaa toukokuun 2003 alusta voimaan

tulleeseen vakuutuslainsäädännön uudistukseen, jonka myötä vakuutuslainsäädännön ja viime kädessä korkeimman hallinto-oikeuden tehtävänä on ratkaista, onko eläkehakemusasiassa noudatettu hyvää hallintotapaa. Ministeriön mukaan uudistuksen myötä puheena olevan määräajan merkitys saanee myös valituskäsittelyssä uudenlaisen merkityksen.

Lopuksi ministeriö viittaa vielä siihen, että 60 päivän määräajan tiukka tulkinta saattaa johtaa siihen, että esimerkiksi työkyvyttömyyseläkeasia joudutaan ratkaisemaan muutoksenhakuasteessa, vaikka itseoikaisusäännösten tarkoituksena on asian ratkaiseminen jo eläkelaitoksessa. Ministeriö ilmoittaa tarkoituksenaan olevan selvittää asia toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdottamien lainmuutosten valmistelun yhteydessä.

3.5

Asian arviointia

Valituksen viivytyksetön käsittely

Eläkelaitokset hoitavat julkista tehtävää käsitellessään lakisäätöisiä eläkeasioita. Tässä toiminnassa niitä velvoittaa näin ollen myös perustuslain 21 §:n jokaisen oikeusturvan takeena oleva oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheutonta viivytystä. Jotta eläkeasioiden muutoksenhaun käsittely eläkelaitoksessa tapahtuisi viivytystä, on työntekijäin eläkelain (TEL) 21 a §:ään sisällytetty lisäksi eläkelaitokselle nimenomaiset määräajat, joiden kuluessa sen on siirrettävä sille toimitettu valitus, asiakirjat ja oma lausuntonsa eteenpäin muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Laillisuusvalvonnan kannalta tarkasteltuna sanottu TEL:n säännös on selkeä: eläkelaitoksen on siirrettävä valitus, asiakirjat ja lausuntonsa muutoksenhakuelimelle pääsääntöisesti 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Lisäselvitys oikeuttaa poikkeamaan tästä määräajasta, mutta valituskirjelmä on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Lakiteksti on 60 päivän määräajan osalta kirjoitettu ehdottomaan muotoon. Käsitykseni mukaan eläkelaitoksen onkin järjestettävä valituskäsittelynsä siten, että se pystyy hoitamaan asianmukaisesti säännöksen mukaiset velvoitteensa. Eläkelaitoksen on nähdäkseni otettava esimerkiksi juhlapyhät ja henkilökunnan vuosilomat huomioon töiden suunnittelussa voidakseen taata laissa säädettyjen määräaikaisten noudattamisen. Myös sairaustapauksissa eläkelaitoksen tulee mahdollisuuksiensa mukaan pyrkiä työjärjestelyin takaamaan valitusten käsittelyn ja siirtymisen häiriötön kulku.

Puheena olevilla määräajoilla on pyritty osaltaan nopeuttamaan valitusasioiden käsittelyä. Muutoksenhakuelimet ratkaisevat valituksia pääsääntöisesti niiden saapumisjärjestyksessä, joten määräaikaisten noudattamisella valitusten siirroissa on myös käytännössä merkitystä yksittäisen asian kokonaiskäsittelyn kannalta.

Eläkevalitusten käsittelyajat muutoksenhakuasteissa ovat nykyisin kuitenkin pitkiä, eläkelautakunnassa noin puoli vuotta ja vakuutusosoikeudessa peräti 14 kuukautta, joten valituksen siirron keston vaikutus valituksen kokonaiskäsittelyaikaan jää usein hyvin vähäiseksi. Määräaikojen ylityksestä ei aiheudu myöskään oikeudenmenetyksiä, vaan valitus käsitellään normaalissa järjestyksessä huolimatta siitä, että eläkelaitos olisi laiminlyönyt noudattaa esimerkiksi 60 päivän määräaikaa. Määräaikoja voidaan pitääkin luonteeltaan eläkkeenhakijan turvaksi säädettyinä, valituksen käsittelyä ohjaavi na määräaikoina.

Parhailaan on eduskunnassa käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle työntekijän eläkeläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2005 vp). Esityksessä nyt puheena olevat määräajat on ehdotettu säilytettäväksi sellaisinaan (lakiehdotuksen 134 §). Määräaikoihin ei ole ehdotettu tässä suhteessa muutoksia myöskään samanaikaisesti käsiteltävinä olevissa hallituksen esityksessä Eduskunnalle toimeentuloturvan muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 155/2003 vp) ja sen täydentämisestä annetussa esityksessä (HE 47/2005 vp). Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossaan viittaama selvitystyö ei siis ole ainakaan vaikuttanut hallituksen esityksen sisältöön siten, että säännöksiä oltaisiin muuttamassa.

Niin kauan kuin säännös on kirjoitettu nykyiseen ehdottomaan muotoonsa, tulee eläkelaitosten nähdäkseni myös noudattaa säännöksen määräaikoja. Saamani selvityksen mukaan eläkelaitokset siirtävätkin valtaosan valituksista muutoksenhakuelimille säännöksen mukaisten määräaikojen kuluessa. Aina näin ei kuitenkaan tapahdu ja joissakin tapauksissa eläkelaitokset ylittävät 60 päivän määräajan tietoisesti.

Tarkastelenkin seuraavaksi niitä tarkoituksenmukaisuusnäkökohtia, joiden perusteella sosiaali- ja terveysministeriö ja muut selvitysten antajat pitävät 60 päivän määräajan ajoittaisia ylityksiä oikeutettuina.

60 päivän määräajan ylittäminen tarkoituksenmukaisuusperusteella

Totean aluksi, että lainsäädäntö oikeuttaa eläkelaitoksen poikkeamaan pääsääntöisestä 30 päivän määräajasta esimerkiksi lisäselvityksen vuoksi. Tältä osin korostan kuitenkin, että nähdäkseni lisäselvitys ei sinänsä oikeuta eläkelaitosta lykkäämään valituksen siirtoa edes yli pääsääntöisen 30 päivän, vaan eläkelaitoksen tulee näissäkin tapauksissa pyrkiä siirtämään valitus muutoksenhakuelimelle pääsäännön mukaisesti. Laillisuusvalvonnan ja myös nyt esillä olevan yksittäistapauksen kannalta merkityksellisempi on kuitenkin laissa säädetty 60 päivän määräaika ja sen ylittäminen.

Pohdittaessa niitä syitä, joilla määräajan ylityksiä perustellaan, on aluksi tarkasteltava itseoikaisumenettelyä. Itseoikaisun tarkoituksena on se, että eläkelaitos arvioi eläkkeenhakijan asiaa tämän laatiman valituksen perusteella vielä kerran ennen kuin siirtää asian muutoksenhakuelimeen.

Itseoikaisumenettely on siis sekin luotu eläkkeenhakijan oikeusturvan takeeksi. Hänen valituksessaan esittämiinsä seikkoihin ja liittämäänsä selvitykseen ottaa kantaa aina aluksi eläkelaitos, joka voi muuttaa antamansa kielteisen päätöksen. Muutoksenhakuelimelle asia päätty vasta sen jälkeen, jos eläkelaitos ei katso voivansa hyväksyä valittajan vaatimuksia kokonaisuudessaan. Menettely on myös käytännön toiminnan kannalta perusteltu, välttäänhän sillä useissa tapauksissa asiakirjojen siirtämiseltä valituselimen.

Käytännössä yleisin tilanne, jossa eläkelaitokset saamani selvityksen perusteella ylittävät 60 päivän määräajan, on se, että muutoksenhakija on ilmoittanut toimittavansa työkyvyttömyyseläkevalitukseensa lisäselvitykseksi uuden lääkärinlausunnon. Hän saattaa mahdollisesti jopa pyytää eläkelaitosta odottamaan lausuntoa ennen kuin eläkelaitos käsittelee asiaa itseoikaisuna. Ilman uutta lääketieteellistä selvitystä eläkelaitos ei pääsääntöisesti muuta antamaansa kielteistä eläkepäättöstä, vaan siirtää asian muutoksenhakuelimelle. Voiko eläkelaitos siis eläkkeenhakijan oikeusturvan vuoksi tällaisessa tapauksessa laiminlyödä 60 päivän määräajan noudattamisen?

Määräajan laiminlyönnin vaikutus valitusasian kokonaiskäsittelyaikaan jää aiemmin kertomallani tavalla usein hyvin vähäiseksi. Eläkelaitoksen ja muutoksenhakuelimen välisen asiakirjaliikenteen kannalta lisäselvityksen odottamista voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna. Kun valituksen siirtäminen muutoksenhakuelimelle merkitsee muutoksenhakijalle kielteistä ratkaisua itseoikaisumenettelyssä, voidaan pitää myös hänen kannaltaan parempana sitä, että eläkelaitos odottaa lisäselvitystä ennen kuin antaa kielteisen ratkaisunsa.

Muutoksenhakijan oikeusturva ei kuitenkaan käsitykseni mukaan kärsi, vaikka eläkelaitos siirtäisikin valituksen muutoksenhakuelimelle odottamatta lisäselvitystä. Muutoksenhakija voi nimittäin toimittaa eläkevalitukseensa lisäselvitystä myös valituksen vireillä ollessa ja näihinkin lisäselvityksiin ottaa ensimmäisenä asteen kantaa eläkelaitos. Jos eläkelaitos tällöin päätyy arvioissaan siihen, että muutoksenhakijalla olisikin esimerkiksi oikeus hakemaansa eläkkeeseen, tulee sen myöntää hakijalle eläke väliaikaisella päätöksellään ja ilmoittaa myönnöstä muutoksenhakuasteelle.

Valituksen siirtämättä jättämisessä odotettavissa olevan lisäselvityksen takia on nähdäkseni enemmänkin kyse käsittelyn yksinkertaistamisesta eikä niinkään muutoksenhakijan oikeusturvan toteutumisesta. Eläkelaitosten käsittelemien valitusten suuren määrän vuoksi menettelyn sujuvuuden ja yksinkertaistamisen merkitystä ei tule toki vähätellä, mutta käsitykseni mukaan sillä ei kuitenkaan voida perustella laissa säädetyn määräajan laiminlyöntejä.

Kun tarkastelen tilannetta laillisuusvalvonnan näkökulmasta, katson, että niin kauan kuin puheena oleva säännös on 60 päivän määräajan osalta kirjoitettu nykyiseen ehdottomaan muotoonsa, tulee eläkelaitosten myös kaikissa tapauksissa määräämää noudattaa huolimatta siitä, että valitukseen olisi odotettavissa lisäselvitystä. Laitosten tulee käsitykseni mukaan siirtää valitukset laissa säädettyjen määräaikojen kuluessa eteenpäin muutoksenhakuelimelle ja

tarvittaessa ilmoittaa sille, että asiaan on tulossa myöhemmin lisäselvitystä ja myös eläkelaitoksen uusi lausunto. Jos muutoksenhakija on nimenomaisesti pyytänyt laitosta odottamaan esimerkiksi uutta lääkärinlausuntoa, tulee laitoksen nähdäkseni tarvittaessa ilmoittaa myös muutoksenhakijalle valitusasian siirtämisestä ja mainita myös syy siirtoon (laissa säädetty määräaika). Samalla muutoksenhakijalle tulee kuitenkin korostaa, että tämä voi siirrosta huolimatta toimittaa lupaamansa lääkärinlausunnon eläkelaitokselle.

Tapiolan menettely B:n asiassa

B:n asiassa valitusaika päättyi siis 8.12.2003. Ottaen huomioon, että hän toimitti Tapiolaan lisäselvitystä 12.1.2004, olisi Tapiolan tullut nähdäkseni siirtää hänen valituksensa, asian asiakirjat ja oma lausuntonsa eläkelautakunnalle viimeistään 6.2.2004. Tapiola siirsi asian eläkelautakunnalle vasta 4.3.2004 ja ylitti laissa säädetyn 60 päivän määräajan 27 päivällä.

Tapiolan selvityksessään mainitsemista syistä voidaan nähdäkseni ainoastaan henkilökunnan yllättäviä ja pitkäaikaisia sairastumisia pitää sellaisena syynä, jolla määräajan ylitystä voidaan osaksi perustella. Joulunpyhät eivät tule yllätyksenä ja eläkevalitusten määrän vaihteluihin ja kasvuunkin sen tulee nähdäkseni kyetä reagoimaan siten, että se voi hoitaa velvoitteensa laissa säädettyjen määräaikaisten puitteissa. B:n valituksen ja hänen lähettämänsä lisäselvityksen huolellisen käsittelyn osalta totean, että Tapiolalla oli B:n toimittaman lisäselvityksen jälkeenkin aikaa käsitellä asiaa lähes kuukausi ennen laissa säädetyn ehdottoman määräajan päättymistä. B:n asiassa Tapiolalla ei ole ollut myöskään selvityksessään mainitsemaansa tarkoituksenmukaisuuteen perustuvaa syytä ylittää laissa säädettyä määräaikaa.

4

YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola on siis laiminlyönyt noudattaa TEL 21 a §:n mukaista 60 päivän ehdotonta määräaikaa siirtäessään B:n valituksen käsiteltäväksi eläkelautakuntaan.

Sanotun määräajan laiminlyöntejä on saamani selvityksen mukaan tapahtunut niin Tapiolassa kuin muissakin työeläkelaitoksissa. Todettakoon tässä yhteydessä lisäksi, että myös Kansaneläkelaitosta koskevat vastaavat määräajat sen käsitellessä etuusasioista tehtyjä valituksia itseoikaisumenettelyssä. Kansaneläkelaitosta koskevissa kanteluissa on käynyt ilmi määräajan laiminlyöntejä. Olen ottanut määräaikaisten noudattamisen esille myös Kansaneläkelaitoksen toimistoja koskevalla tarkastuskierroksellani. Niissä on käynyt ilmi, että määräaikoja ei ole välttämättä ymmärretty laissa säädettyiksi velvoittaviksi määräajoina vaan enemmänkin suositusluontoisiksi ohjeiksi.

Määräaikaisten ylitykset eivät siis ole yksinomaan Tapiolan ongelma, vaan koskettavat laajasti koko sosiaalivakuutussektoria. Tämän vuoksi ja kun asiassa ei ole ilmennyt aiheita epäillä Tapiolan viivytelleen B:n valituksen käsittelyssä, en

katso asian antavan Tapiolan osalta aihetta enempään kuin että saatan edellä jaksossa 3.5 esittämäni käsitykset sen tietoon ja vastaisuudessa huomioon otettaviksi. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Laillisuusvalvonnan kannalta nykyinen tilanne TEL 21 a §:n mukaisen 60 päivän määräajan noudattamisessa ei siis ole tyydyttävä. Lainsäädäntö on kirjoitettu ehdottomaan muotoon eikä sen sanamuoto salli edes saamissani selvityksissä mainittuja vähäisiä, 1–2 päivän ylityksiä. Eläkelautakunnan selvitykseensä liittämien tilastotietojen perusteella määräajan ylitykset eivät myöskään ole aina olleet vähäisiä. Esimerkiksi vuonna 2001 ylitys oli enemmän kuin 50 päivää 19 tapauksessa ja enimmillään peräti 470 päivää. Oikeusturvan toteutumisen kannalta määräaikojen ylitysten salliminen ei ole hyväksyttävää.

Asiaa koskevaan lainsäädäntöön ei siis ole näillä näkymin tulossa muutoksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on lausunnossaan viitannut toukokuussa 2003 toteutettuun vakuutuslakiin uudistukseen (21.2.2003/132) ja siihen, että uudistuksen myötä on vakuutuslain ja viime kädessä korkeimman hallinto-oikeuden tehtävä ratkaista, onko eläkehakemusasiassa noudatettu hyvä hallintotapaa. Ministeriön mukaan myös nyt puheena olevat määräajat saanevat valituskäsittelyssä uuden merkityksen.

Uudistuksessa säädettiin korkeimmalle hallinto-oikeudelle oikeus purkaa vakuutuslain päätös, jos asian käsittelyssä vakuutuslain noudattamisessa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen (lain 19 §). Purkamisen perusteena voi kuitenkin olla vain vakuutuslain noudattamisessa tapahtunut menettelyvirhe ja nyt puheena olevien määräaikojen noudattamisessa on kyse eläkelaitoksen menettelystä. Käsitykseni mukaan säännös ei sovellukaan määräaikojen ylitysten arviointiin.

Edellä kerrotun vuoksi saatan käsitykseni tiedoksi myös sosiaali- ja terveysministeriölle. Pyydän lisäksi ministeriötä ilmoittamaan minulle 30.10.2005 mennessä, mihin toimenpiteisiin se aikoo ryhtyä eläkelaitosten nykyisten käytäntöjen saattamiseksi lainmukaisiksi, sekä myös siitä, onko asiaa koskevassa lainsäädännössä ministeriön näkemyksen mukaan aihetta muutoksiin. Tässä tarkoituksessa lähetän myös ministeriölle jäljennöksen tästä päätöksestäni.